

Statens historiska museers svar på remiss Forum för levande historias inriktning (Ku 2021:A).

Regeringen har begärt att Statens historiska museer (SHM) lämnar synpunkter på förslagen i promemoria Forum för levande historias framtida inriktning (Ku 2021:A).

SHM:s remissvar begränsar sig till att kommentera de förändringar som lyfts fram i rapportens kapitel 4.1 Förändringar av Forum för levande historias uppgifter till följd av inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen, samt 4.2 Övriga förslag till förändringar.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av överintendenten Magnus Hagberg efter föredragning av museichef Katherine Hauptman.

Magnus Hagberg
Överintendent

Katherine Hauptman
Museichef Sveriges museum om Förintelsen

Remissvar Forum för levande historias inriktning (Ku 2021:A)

Statens historiska museer (SHM) har med intresse tagit del av utredningen om Forum för levande historias (FLH) inriktning och lämnar härmed sitt remissvar på de förslag som har lämnats i rapporten.

SHM:s remissvar begränsar sig till att kommentera de förändringar som lyfts fram i rapportens kapitel *4.1 Förändringar av Forum för levande historias uppgifter till följd av inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen*, samt *4.2 Övriga förslag till förändringar*.

Inledningsvis vill SHM omnämna det mycket konstruktiva och berikande samarbetet med Forum för levande historia, både under den period då FLH hade i uppdrag att starta upp och genomföra insamlingen till ett nytt museum om Förintelsen och i många andra sammanhang. SHM ser det som en styrka att Sverige har flera organisationer som arbetar med närliggande ämnen, då vi tillsammans kan stärka, stötta och bredda effekterna av våra verksamheter.

SHM noterar att FLH:s nuvarande instruktion inte på några avgörande sätt krockar med instruktionen för Statens historiska museer, där Sveriges museum om Förintelsen från den 1 juli 2022 ingår. Det kan dock vara ändamålsenligt att förtydliga FLH:s instruktion när ett nytt museum om Förintelsen ska tillkomma.

4.1 Förändringar av Forum för levande historias uppgifter till följd av inrättandet av Sveriges museum om Förintelsen

4.1.1 Stort behov av verksamheten vid Forum för levande historia

Bedömning: Forum för levande historia har en viktig roll och fyller en viktig funktion avseende att arbeta demokratifrämjande med utgångspunkt i lärdomar från Förintelsen.

SHM: SHM delar bedömningen att FLH har en viktig roll i arbetet med demokratifrämjande perspektiv, något vi vill understryka. Förintelsen är exceptionell i historien genom nazisternas systematiska genomförande, genom sin omfattning och genom sin påverkan på eftervärlden. Därför behöver Förintelsen ha en del i undervisning om folkmord och med arbete för att främja människors lika värde. SHM välkomnar att FLH får en breddad instruktion som också omfamnar demokrati, mänskliga rättigheter, minoriteters rättigheter, hbtqi-rättigheter,

dagsaktuella frågor, särskilda uppdrag, med fler relaterade perspektiv. På så sätt kommer våra myndigheter ha många samverkanspunkter framöver. SHM ser att rapporten föreslår en breddning av FLH:s uppdrag och tillägg av uppdrag, samtidigt som det mesta av tidigare verksamhet fortlöper. Vi är positiva till breddningen, men vill lyfta farhågan om att det kan vara en svårighet att bredda och utveckla dessa nya delar inom samma ekonomiska ramar som tidigare.

4.1.2 Utgångspunkt tas i lärdomar från Förintelsen

Förslag: Utgångspunkten för FLH:s uppdrag ska tas i lärdomar från Förintelsen.

SHM: Som framgår ovan är SHM helt enig om att FLH ska arbeta med demokrati och mänskliga rättigheter och att Förintelsen kan vara viktiga delar i detta. SHM är dock kritisk till formuleringen ”Forum för levande historia har till uppgift att vara ett nationellt forum som ska främja arbete med demokrati och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i lärdomar från Förintelsen.” Det är av yttersta vikt att Förintelsens historia och eftervärldens erfarenheter och kunskaper som hämtas från densamma diskuteras i forskningssammanhang och omfattas av kunskapsuppbyggnad. Vi ser det som svårhanterligt att en myndighetsinstruktion formuleras ”...med utgångspunkt i lärdomar från...” utan att det finns motsvarande kunskapsuppdrag. Rapporten tar upp att begreppet ”tolerans” är omtvistat och därför bör undvikas. Ur ett historiskt sammanhang är även begreppet ”lärdomar” problematiskt. Om det begreppet ska behållas bör instruktionen tydligare betona att det handlar om ett utbildningsuppdrag för skolor.

4.1.3 Forum för levande historias uppgifter i 1 § omformuleras

Förslag: Forum för levande historias uppgifter i 1 § i myndighetens instruktion omformuleras och ska ha följande lydelse:

1 § Forum för levande historia har till uppgift att vara ett nationellt forum som ska främja arbete med demokrati och mänskliga rättigheter med *utgångspunkt i lärdomar från Förintelsen*. Myndigheten ska sträva efter att stärka människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde. Inom ramen för detta arbete har myndigheten särskilt till uppgift att:

1. främja grundläggande demokratiska värden *utifrån kunskaper om Förintelsen*, kommunistiska regimers och andra brott mot mänskligheten i historien,
2. öka och fördjupa kunskaperna om antisemitism, antiziganism, rasism och intolerans

(SHMs kursivering)

SHM: Rapporten anger att inrättandet av det nya Sveriges museum om Förintelsen medför att FLH inte längre enligt instruktion ska ”informera” om Förintelsen. I stället är FLH:s uppgift att främja demokratin och därför är också kunskap om historia viktig. SHM ser dock problem med att *lärdomar från Förintelsen* och *kunskaper om Förintelsen* används med snarlik betydelse i rapporten. Ur historiskt perspektiv är det viktigt att särskilja lärdomar (effekter, insikter) och kännedom om historiska sammanhang (kunskap, vetande) åt i verksamheten.

4.1.4 Samverkan mellan Forum för levande historia och Statens historiska museer

Bedömning: För att verksamheterna vid FLH och SHM ska kunna komplettera varandra behöver myndigheterna samverka och fungera som samarbetspartner. Samverkan mellan FLH och SHM behöver inte formaliseras.

SHM: SHM är enig med bedömningen om att samverkan mellan myndigheterna inte behöver formaliseras. SHM och FLH har en god samverkan som vi avser att utveckla ytterligare utifrån framtida behov.

4.2 Övriga förslag till förändringar

4.2.1 Utveckla och stärka Forum för levande historias utbildningsvetenskapliga kompetens

Bedömning: FLH bör ges i uppdrag att utveckla och stärka myndighetens utbildningsvetenskapliga kompetens.

4.2.3 Uppgift om Sveriges nationella minoriteter

Bedömning: Regeringen bör överväga att ge FLH en permanent uppgift att öka och sprida kunskap om historiska skeenden som påverkat de nationella minoriteterna i Sverige. Regeringen bör överväga att FLH ges en roll att hantera frågor som arbetet med sanningskommissionen, sannings- och försoningskommissionen och vitboken kommer att resultera i.

SHM: Det finns stort behov av att stärka arbetet med Sveriges nationella minoriteter och SHM skulle välkomna om FLH får ett sådant uppdrag. Vi ser det som viktigt att utöver de dagsaktuella frågorna också arbeta med de historiska perspektiven eftersom mer kunskap behöver lyftas när det gäller de nationella minoriteternas historia. Här finns många okända perspektiv både när det gäller olika

slags levnadssätt och hur minoriteterna har behandlats av majoritetssamhället genom århundraden.

4.2.4 Uppgift att verka för att samordna insatser som stärker demokratin

Bedömning: Regeringen bör överväga att ge FLH en permanent uppgift att verka för att samordna och stödja demokratistärkande insatser som genomförs av andra aktörer.

SHM: SHM skulle välkomna att FLH ges ett sådant uppdrag

4.2.5 Uppgift att verka för att samordna och följa upp insatser för att motverka rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott

Bedömning: Regeringen bör överväga att ge FLH en permanent uppgift att verka för att samordna och följa upp insatser som genomförs av andra aktörer för att motverka rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

SHM: SHM skulle välkomna att FLH ges ett sådant uppdrag